

Forslag

til

Lov om bygningsfredning.

Fremsat den 15. februar 1966 af *ministeren for kulturelle anliggender.*

§ 1. Bygninger eller bygningsdele, hvis bevaring på grund af deres særlige arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi er af væsentlig betydning, kan fredes. Som regel fredes kun sådanne bygninger eller bygningsdele, der er over 100 år gamle.

Stk. 2. Under samme betingelser kan andre arkitektoniske arbejder, monumenter og fæstningsværker fredes.

Stk. 3. Kirkebygninger, der omfattes af lovgivningen om folkekirken, kan ikke fredes efter denne lov.

Stk. 4. Hvad i det følgende bestemmes om bygninger, gælder også bygningsdele og de i stk. 2 nævnte arkitektoniske arbejder m. v.

§ 2. Bygninger, hvis arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi er særlig stor, fredes i klasse A. Andre bygninger kan fredes i klasse B.

§ 3. Afgørelse af, om en bygning skal fredes, og om den i bekræftende fald skal henføres til klasse A eller B, træffes af ministeren for kulturelle anliggender efter indstilling af Det særlige bygningsssyn. Afgørelse af, om en fredning skal ophæves, træffes af Det særlige bygningsssyn. Bygningsssynets afgørelse kan indbringes for ministeren.

Stk. 2. Det særlige bygningsssyn består af rigsantikvaren som formand samt 6 medlemmer beskikket af ministeren, heraf 1 efter indstilling af akademirådet ved Det kongelige akademi for de skønne kunster, 1 indstillet af Københavns kommune og Den danske købstadforening i fællesskab og 1 af De samvirkende sognerådsforeninger

og Bymæssige kommuner i fællesskab. Af de øvrige medlemmer skal det ene opfylde de almindelige betingelser for udnævnelse til landsdommer. Beskikkelserne gælder for 4 år.

§ 4. Fredning efter denne lov skal respekteres af alle indehavere af rettigheder over den fredede ejendom, uanset hvornår rettigheden er stiftet. Fredningen tinglyses på ejendommen på bygningsssynets begæring. Tinglysningsdommeren skal give bygningsssynet meddelelse om ejerskifte.

Stk. 2. Ministeren fastsætter de nærmere forskrifter om meddelelse til ejeren og om kundgørelse af fredning af bygninger beliggende på umatrikuleret areal.

§ 5. Det særlige bygningsssyn udarbejder hvert 5. år en fortegnelse over de bygninger, der er fredet efter denne lov, samt en beretning om bygningsssynets virksomhed. Fortegnelsen og beretningen sendes til folketinget.

§ 6. Alle bygningsarbejder vedrørende A-fredede bygninger og bygningsarbejder vedrørende B-fredede bygningers facader, herunder tagflader, mod offentlig gade, vej eller plads, kræver tilladelse fra bygningsssynet, hvis arbejderne går ud over almindelig vedligeholdelse. Det samme gælder udvendig skiltning.

Stk. 2. Når en ejer, som ønsker at udføre arbejder som nævnt i stk. 1, i 2 eksemplarer har indsendt forslag med tegninger og beskrivelse, skal bygningsssynet snarest meddele ham sin stillingtagen. Meddelelsen skal,

hvis forslaget ikke kan tiltrædes uændret, indeholde oplysninger, om arbejderne helt eller delvis kan udføres efter en ændret plan. Medfører denne plan øgede udgifter til arbejdet, kan den fremkomne udgiftsførelse, hvis bygningen ikke er stats-ejendom, af bygningssynet godtgøres ejeren i det omfang, hvori merudgiften ikke modsvares af bygningernes herved øgede brugsværdi.

Stk. 3. Om bygningsarbejder, der går ud over almindelig vedligeholdelse, vedrørende en B-fredet bygning i øvrigt, skal der gives bygningssynet meddelelse mindst 2 måneder inden arbejdets påtænkte påbegyndelse. Meddelelsen skal være ledsaget af beskrivelse og tegninger i 2 eksemplarer. Finder bygningssynet, at arbejdet vil forringe bygningens arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi, skal det inden 2 måneder give ejeren meddelelse herom ledsaget af eventuelle ændringsforslag. Vil ejeren ikke efterkomme et rettidigt meddelt svar, skal han give bygningssynet meddelelse herom mindst 1 uge inden arbejdets påbegyndelse.

§ 7. Såfremt bygningsændringer af den i § 6, stk. 1 nævnte karakter er udført uden bygningssynets tilladelse, kan bygningssynet pålægge ejeren at føre bygningen tilbage til den hidtidige tilstand inden for en rimelig frist. Efterkommes pålægget ikke, kan bygningssynet lade arbejdet udføre på ejerens bekostning.

§ 8. Såfremt en A-fredet bygning eller en B-fredet bygningsfacader vanrøgttes, kan bygningssynet med ministerens samtykke pålægge ejeren eller brugeren at foretage den fornødne istandsættelse inden for en rimelig frist.

Stk. 2. Er det påbudte arbejde ikke udført inden fristens udløb, kan bygningssynet lade det foretage på ejerens eller brugerens bekostning.

§ 9. Enhver ved brand eller anden ulykke forårsaget skade på en fredet bygning skal af ejeren eller brugeren straks meddeles bygningssynet, der snarest lader skaden syne. Istandsættes bygningen, gælder reglerne i § 6.

§ 10. Ønsker ejeren af en fredet bygning at nedrive denne, skal han give bygningssynet meddelelse herom. Kan dette godkende nedrivningen, skal det snarest underrette ministeren og ejeren herom. Når nedrivning har fundet sted, foranlediger bygningssynet, at fredningsbestemmelsen aflyses.

Stk. 2. Gives tilladelsen ikke, skal bygningssynet indstille til ministeren, at bygningen samt hele eller en del af det til ejendommen hørende grundareal erhverves for det offentlige eventuelt ved ekspropriation. Hvis ministeren tager indstillingen til følge, foretager han de fornødne skridt til ejendommens erhvervelse. Ejendommen kan, efter tinglysning af en særlig bevaringsservitut, videresælges til tredjemand.

Stk. 3. Ejeren må ikke begynde nedrivning af en fredet bygning, før han har fået meddelelse om, at bygningen kan nedrives, eller at det offentlige ikke ønsker at erhverve ejendommen.

§ 11. Kommunalbestyrelser og politimestre, der bliver bekendt med forhold, som efter de foregående paragraffer har interesse for bygningssynet, skal straks give synet meddelelse herom.

§ 12. Når ejeren af en fredet bygning er villig til at lade en særlig bevaringsservitut tinglyse på ejendommen, kan der ydes tilskud til en sagkyndig istandsættelse. Tilskuddet afholdes enten af bygningssynets egne midler eller af Statens bygningsfredningsfond, jfr. § 16. Sådant tilskud kan tillige ydes i tilfælde, hvor en bevaringsservitut er lyst på en ejendom i henhold til § 10, stk. 2.

§ 13. Dokumenter, der udfærdiges i forbindelse med administrationen af denne lov, er fritaget for stempel- og tinglysningsafgifter.

§ 14. Det særlige bygningssyn har ret til uden udgift for ejer eller bruger at foretage de undersøgelser og besigtigelser, der er nødvendige som følge af lovens bestemmelser.

§ 15. Udgifterne ved Det særlige bygningssyns virksomhed afholdes af statskassen.

F. t. l. om bygningsfredning.

§ 16. Under ministeren for kulturelle anliggender oprettes en „Statens bygningsfredningsfond“. Fondens midler tilvejebringes gennem årlige statstilskud, første gang i finansåret 1966-67, på 400.000 kr., der står til fondens rådighed, således at besparede beløb overføres til følgende finansår.

Stk. 2. Fonden har til opgave at løse særlige frednings- og bevaringsopgaver, hvortil udgifterne ikke kan afholdes af de midler, der stilles til Det særlige bygningssyns rådighed på de årlige finanslove. Fonden kan i forbindelse hermed forvalte faste ejendomme og begrænsede rettigheder i sådanne samt kontante beløb, som den måtte erhverve ved gave eller på anden måde.

Stk. 3. Forslag til revision af det i stk. 1 nævnte årlige beløb forelægges folketinget, senest i folketingsåret 1969-70.

§ 17. Fonden administreres af en af ministeren for kulturelle anliggender beskikket bestyrelse, bestående af samtlige medlemmer af Det særlige bygningsyn samt 1 repræsentant for finansministeriet, 1 repræsentant for boligministeriet og 1 repræsentant for Statens ligningsdirektorat. Formanden for Det særlige bygningsyn er tillige formand for Statens bygningsfredningsfond.

Stk. 2. Beretning om fondens virksomhed samt årsregnskabet sendes hvert år til folketinget.

§ 18. Med bøde straffes den, der

- a. påbegynder et bygningsarbejde eller en nedrivning eller opsætter skilte uden at indhente tilladelse hertil eller give meddelelse herom som foreskrevet i loven, jfr. §§ 6 og 10,
- b. undlader at efterkomme et påbud i medfør af §§ 7 og 8,
- c. undlader at give bygningssynet meddelelse om skader som foreskrevet i § 9,
- d. overtræder vilkårene i en tinglyst bevaringsservitut, jfr. §§ 10 og 12.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

§ 19. Ministeren fastsætter de nærmere forskrifter for Det særlige bygningsyns og Statens bygningsfredningsfonds virksomhed.

§ 20. Loven træder i kraft den 1. juli 1966.

Stk. 2. Lov nr. 137 af 12. marts 1918 om bygningsfredning ophæves.

Stk. 3. For de i henhold til nævnte lov gennemførte fredninger gælder reglerne i nærværende lov.

§ 21. Denne lov gælder ikke for Færøerne.

Stk. 2. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft i Grønland med de afvigelser, som landsdelens særlige forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget.

Efter indstilling af det folketingsudvalg, der i rigsdagssamlingen 1915-16 nedsattes til behandling af det da foreliggende forslag til lov om naturfredning, fremsattes i rigsdagssamlingen 1916-17 af undervisningsministeren et særligt lovforslag om bygningsfredning, hvis indhold i alt væsentligt var identisk med folketingsudvalgets indstilling. Forslaget vedtoges uden særlige ændringer i den følgende rigsdagssamling i marts 1918 af en enig rigsdag og stadfæstedes som lov om bygningsfredning nr. 137 af 12. marts 1918.

I de forløbne 48 år har loven med en for statskassen beskeden udgift muligjort bestræbelserne for at beskytte og bevare enkelte bygninger, der betragtes som værdifulde bestanddele af vor na-

tionale kulturarv. Det ved lovens vedtagelse oprettede særlige bygningsyn har ved en smidig forvaltning af lovens bestemmelser og ved en udbredt og værdifuld vejledende virksomhed i høj grad bidraget til opretholdelsen af vore mere værdifulde bygninger. En afgørende årsag hertil er uden tvivl også, at der i årenes løb er skabt en betydelig almen respekt for selve bygningsfredningsbegrebet.

Når dansk bygningsfredning uanset dette i dag står i en krise, hænger det først og fremmest sammen med den forrykkelse af grundlaget for fredningerne, som den tekniske og økonomiske udvikling har medført.

Selv om den faste årlige bevilling, der i 1920 androg 20.000 kr. til erstatninger og tilskud til re-

staureringer, ved flere lejligheder er blevet suppleret med særlige bevillinger og forhøjet, således at den fra finansåret 1963-64 har andraget 220.000 kr., er denne bevilling utilstrækkelig til opfyldelse af lovens formål. Man regnede ved lovens gennemførelse med, at de økonomiske interesser for ejerne af fredede bygninger — uanset at selve fredningen ikke medfører og formentlig ikke kan medføre en umiddelbar erstatning — kunne tilgodeses gennem ydelsen af tilskud bl. a. til istandsættelsesarbejder. Antallet af fredede bygninger udgør i dag 2.538 mod i 1918 1.156, hvilket i sig selv viser et behov for øgede midler. Men hertil kommer, at prisudviklingen inden for byggefacene i sig selv har medført en eksplosionsagtig forøgelse — anslået i løbet af blot de sidste 5 år en fordobling — af udgifterne til vedligeholdelse og istandsættelse af bygninger. Yderligere hårdt ramt i denne henseende er de gamle bygninger, som der skal tages særligt hensyn til. Alene det forhold, at der i 1918 fandtes en tradition i bygningshåndværksfacene, som betød, at restaurering og vedligeholdelse af en fredet bygning ikke adskilte sig særligt fra andre vedligeholdelsesarbejder, medens væsentlige dele af håndværks-traditionen nu kun overlever konservatormæssigt, illustrerer situationen. Restaurering af gamle bygninger kræver i dag en langt mere omfattende ekspertinstruktion af håndværkerne og dermed længere tids arbejde for begge parter. Hertil kommer, at kravene til bygningsstandarden såvel for beboelses- som for andre bygninger er steget meget væsentligt. Som et specielt og belysende område kan nævnes stråtagene, der ved lovens gennemførelse var en ordinær form for tag, medens de i dag ikke alene er dyrere i anlæg og vedligeholdelse end hårdt tag, men også for ejerne medfører betydelige merudgifter til brandforsikringspræmie. Det står derfor klart, at den nuværende bestand af fredede bygninger ikke vil kunne opretholdes, med mindre det offentlige stiller sådanne midler til rådighed, at man til en vis grad fritager ejerne for de økonomiske ulemper i henseende til vedligeholdelse m. v., som fredningen indebærer. Hertil kommer, at ikke mindst de store forretningskoncerners ønsker om placering af virksomheder centralt i hovedstaden eller i vore gamle købstæder, muliggjort ved nedrivning af gamle bygninger, ofte har stillet bygningsfredningen over for krav, som, hvis nedrivning skulle undgås, måtte motivere et køb af ejendommen eller i alt fald et istandsættelsestilskud.

Med henblik på en afhjælpning af disse forhold og en ajourføring af loven fremsattes i folketingsåret 1964-65 et forslag til en ny bygningsfredningslov. Forslaget blev ikke færdigbehandlet i løbet af

folketingsåret. Det til dets behandling nedsatte folketingsudvalg udtrykte i sin beretning af 1. juni 1965 forventning om, at lovforslaget blev gennemført i folketingsåret 1965-66. Nærværende lovforslag med bemærkninger, der i forhold til det tidligere kun er underkastet mindre ændringer, blandt andet for at imødekomme nogle af de tanker, der fremførtes under udvalgsbehandlingen, tilsigter således dels en omredaktion og ajourføring af de forskellige bestemmelser, dels en øget beskyttelse af de i klasse B fredede bygningers facader m. v. Endelig søges der gennem oprettelsen af en „Statens bygningsfredningsfond“ skabt et noget bedre økonomisk grundlag for bygningsfredningsarbejdet, så det bliver muligt for Det særlige bygningsnævnt at hindre nedrivning af i alt fald en del af de klart bevaringsværdige fredede bygninger ved overtagelse af ejendommen, jfr. bestemmelsen i den gældende lovs § 5 og nærværende lovforslags § 10. En sådan ejendomsomtagelse vil oftest blive efterfulgt af videresalg til nye ejere, evt. efter fornøden sagkyndig istandsættelse af bygningen og efter tinglysning af en bevaringsservitut, jfr. nærmere nedenfor under bemærkningerne til lovforslagets § 10.

En udbygning af effektive bestemmelser om bygningsfredning er i de senere år næsten overalt i Vesteuropa anerkendt som betydningsfuld. Det kan således nævnes, at Europarådets rådgivende forsamling i foråret 1963 på grundlag af en rapport, udarbejdet af forsamlingens kulturelle og videnskabelige kommission har vedtaget en indtrængende henstilling herom til medlemslandene, hvoraf det bl. a. fremgår, at det på grund af den stigende fare for den kulturelle arv, som i fremtiden især udgøres af den hastige industrielle ekspansion, den stedfindende spekulation i fast ejendom og den hårdhændede, ofte dårligt tilrettelagte byudvikling, må anses for at være bydende nødvendigt for opretholdelsen af Vesteuropas kulturelle særpræg at søge bevaret et vist antal værdifulde bycentre.

En række lande har i nyere tid øget bestræbelserne for at bevare ældre tiders bygninger og byområder. I Frankrig, hvis ordening var det direkte forbillede for den gældende danske bygningsfredningslov, gennemførtes således i august 1962 en lov, hvorefter der — ved siden af en allerede for kommunerne herfor eksisterende mulighed — hjemles statsmagten adgang til at erklære hele byområder for fredede, men således at ejerne af de i sådanne områder liggende servitutelagte huse nyder de samme fordele med hensyn til offentlig støtte i tilfælde af en gennemgribende restaurering af de pågældende bygninger, som ydes ved opførelse af ny-

bygninger. I henhold til denne lov er foreløbig sådanne fredede områder udlagt i 13 byer, heriblandt Paris.

I Sverige gennemførtes i forbindelse med oprettelsen af en privat fond på ca. 7 mill. svenske kr. til bygningsfredningsopgaver i december 1960 en lov om bygningsminder. Indholdet svarer i sine hovedpunkter til den nuværende danske ordning; dog har den svenske lov ikke en sondring mellem to klasser af fredede bygninger. Ved udstødelse af fredningsdeklaration skal der endvidere ske en fastsættelse af vilkårene for ejerens og brugerens udnyttelse af den fredede bygning, herunder om hans vedligeholdelsespligt. Medfører fredningen en åbenbar begrænsning af anvendelsesmulighederne, har ejeren og brugeren krav på en passende erstatning af statskassen. Denne erstatning, som kan ydes med årlige beløb, fastsættes i mangel af enighed af ekspropriationsdomstolene. Det bør endelig fremhæves, at ophævelse af en fredningsdeklaration efter den svenske ordning alene kan ske under de i loven opregnede omstændigheder, herunder gennemførelse af byplanlægning, senere opstået formålsløshed ved fredningens opretholdelse og lignende.

I England har der siden gennemførelsen i 1953 af Historic Buildings and Ancient Monuments Act været en øget virksomhed for bevaring og restaurering af enkelte bygninger og miljøer. Til bygningsfredningsformål har man således i England i årene siden 1953 gennemsnitligt anvendt et beløb svarende til 13 mill. kr. årlig af statskassens midler.

For Danmarks vedkommende er i medfør af § 2 i lov nr. 63 af 21. februar 1962 om byplaner, jfr. lovbekendtgørelse nr. 160 af 9. maj 1962, skabt hjemmel for, at kommunerne i en byplan kan hindre bygningsændringer eller nedrivninger, hvor hensynet til værdifulde gadebilleder eller gamle bydeles særprægede karakter tilsiger det.

Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til § 1.

Medens den gældende lov tillægger den fortegnelse, på hvilken fredede bygninger opføres, en særlig betydning og allerede i § 1 omtaler denne og angiver, hvilke bygninger, der kan opføres på fortegnelsen, er nærværende bestemmelse en formålsparagraf.

Der tilsigtes ingen realitetsændring ved, at lovforslaget i stedet for den gældende lovs ord „kunstnerisk eller historisk værdi“ anvender ordene „arkitektoniske eller kulturhistoriske“, men lovforslagets ord findes mere dækkende.

Bestemmelsen om, at som regel kun sådanne byg-

ninger, der er over 100 år gamle, fredes, er uændret i forhold til den gældende lov. Motiveringen for den ikke absolut affattede, men hidtil i praksis fulgte 100 årsregel er, at bygningerne må kunne ansues i et vist historisk perspektiv. Hertil kommer, at nyere bygninger normalt ikke har et så stort behov for beskyttelse, idet de hyppigst umiddelbart kan tjene moderne behov, og endvidere at det må være naturligt, at de begrænsede ressourcer investeres i de ældre værdifulde bygninger, hvis bevaring må være lovens vigtigste opgave.

I paragraffens stk. 2 bestemmes, at også andre arkitektoniske arbejder end bygninger, monumenter og de i den nuværende § 17 omtalte fæstningsværker kan fredes. Bestemmelsen er i det væsentlige en lovfæstelse af praksis; således er en række betydende statuer fredet.

Som eksempler på andre arkitektoniske arbejder kan nævnes broer, fritrapper, hegnsmure, gitter- og plankeværker, borner, bislagsten, milepæle, mindestøtter, springvand, brønde og kunstnerisk særligt fremragende brolægninger.

Stk. 3 giver en ændret udformning af afgrænsningen af lovens gyldighedsområde, der i den gældende lov udtrykkes ved, at loven alene omfatter verdslige bygninger. Dog vil andre under folkekirken hørende bygninger end kirkebygninger samt bygninger tilhørende andre trossamfund, for så vidt der ikke er fastsat særlige regler om deres bevaring og vedligeholdelse, være omfattet af bygningsfredningsloven.

Bestemmelsen i stk. 4 muliggør en enklere formulering af de følgende paragraffer.

Til § 2.

Bestemmelsen svarer i princippet til den gældende lovs § 2, stk. 1, men tilsigter en forenkling af definitionen af, hvilke bygninger, der bør fredes henholdsvis i klasse A og B.

Til § 3.

Sammensætningen af og opgaverne for Det særlige bygningsssyn er i den gældende lov omtalt i § 2, stk. 2 og § 3. Det særlige bygningsssyn består af 5 medlemmer:

Rigsantikvaren, som er formand, en repræsentant for akademirådet (for tiden stadsarkitekten i København) og 3 ikke specielt udpegede medlemmer, hvoraf en, som loven foreskriver, er jurist (en kontorchef i ministeriet for kulturelle anliggender), medens af de øvrige 2 for tiden den ene er arkitekturprofessor, den anden kunsthistoriker, overinspektør ved nationalmuseet og tillige synets sekretær.

Som institution omfatter denne kreds en højeste sagkundskab.

Bygningssynet udarbejder hvert 5. år til forelæggelse for ministeren forslag til revision af listen over de fredede bygninger og prøver i øvrigt alle spørgsmål i forbindelse med de fredede bygningers bevaring. De ekspeditionsmessige hovedopgaver er behandlingen af forslag til bygningsændringer og delvis i tilslutning hertil af ansøgninger om tilskud til istandsættelses- eller vedligeholdelsesarbejder og endelig men sjældnere af ansøgninger om tilladelse til nedrivning af fredede bygninger. Ved alle disse sager ydes der fra synet også ved dets tekniske medarbejdere en omfattende og for ejerne vederlagsfri konsultativ virksomhed. Synet er principielt eneste instans, men lovens forskellige modifikationer medfører, at de mere betydningsfulde afgørelser træffes af andre organer. Således skal i henhold til § 5 synet, hvis det ikke kan tiltræde et nedrivningsandragende, gøre indstilling til ministeriet om, at den pågældende ejendom erhverves. Herefter kan det tænkes, at ministeriet opgiver sagen og meddeler nedrivningstilladelsen. I modsat fald skal sagen forelægges bevillingsmyndighederne, d. v. s. finansudvalget. Endvidere skal i henhold til § 10 pålæg til ejere om istandsættelse af A-fredede bygninger, der vanrøgtes, godkendes af ministeriet.

Såfremt en ejer er utilfreds med synets stillingtagen i sager om bygningsarbejder, vil han ved at sætte sagen på spidsen og forlange nedrivningstilladelse i henhold til § 5 kunne få ministeriet impliceret i sagen, men bygningssynets administration på dette område er hidtil foregået næsten uden friktioner.

Allerede under debatten om bygningsfredningslovens tilblivelse rejste sig spørgsmålet om en evt. overinstans for Det særlige bygningssyn, uden at dette dog vandt tilslutning, og synet har herefter i de forløbne 48 år varetaget sine opgaver som afgørende instans, når bortses fra de nævnte modifikationer for de mest centrale spørgsmåls vedkommende. For de øvrige opgavers vedkommende vil de saglige beslutninger af synet som det organ, der principielt omfatter den højeste sagkundskab, ikke kunne tænkes påklaget til en mere sagkyndig kreds. Ydelsen af tilskud eller erstatninger har under den nuværende form karakter af fordelingen af en dispositionsbevilling og foretages derfor naturligt af synet. Hvis de til rådighed stående midler muliggjorde udredelse til ejerne af alle konstaterbare tab ved forpligtelsen til bygningsfulde opretholdelse, ville måske en anden kreds hensigtsmæssigere kunne fastsætte erstatningerne.

Tanken om en overinstans fremkom påny i for-

bindelse med debatten om lovforslaget i folketingsåret 1964-65 sammen med forslag om en udvidelse af kredsen af medlemmer. Etableringen af en overinstans vil imidlertid, som det fremgår foran, strukturelt og sagligt være problematisk.

Med hensyn til spørgsmålet om en udvidelse af medlemskredsen i bygningssynet har specielt tanken om, at mennesker med lokale interesser deltager i synets afgørelser været fremme. Lokale interesser kan i denne henseende tænkes i 2 relationer dels til koordinering med de meget vigtige byplanmæssige problemer, dels til sikring af interesserne for ejerne af de fredede bygninger. Kommunale interesser kan yderligere spille ind ved nedrivningssager.

Man har derfor ment, at der vil kunne opnås et sagligt forsvarligt supplement af kredsen i Det særlige bygningssyn ved en udvidelse dels med et medlem indstillet af Københavns kommune og Den danske købstadforening i fællesskab, idet disse områder rummer over halvdelen af landets fredede bygninger og med en relativt ensartet problematik, samt med et medlem indstillet ligeledes i fællesskab af sognerådsforeningerne og Bymæssige kommuner, der især kan forventes at interessere sig for problemerne omkring bygninger på landet. Det måtte så stå de pågældende frit for evt. som medlemmer at indstille ejere eller brugere af fredede ejendomme. Med hensyn til formandskabet i bygningssynet har man foreslået udtrykkeligt lovfæstet den hidtil i praksis fulgte ordning, at rigsantikvaren (tidligere direktøren for nationalmuseet) er formand.

Til § 4.

Ifølge denne bestemmelse, der træder i stedet for den gældende lovs § 4, får fredningen som hidtil prioritet forud for alle andre rettigheder over den pågældende ejendom, hvilket er nødvendigt til fredningens sikring.

Fredningen tinglyses på ejendommen på bygningssynets begæring.

Medens meddelelse om fredningen efter den gældende lov gives ejeren efter reglerne for dommes forkyndelse, foreslås det i stk. 2, at ministeren fastsætter de nærmere forskrifter om meddelelsen til ejeren. Der tilsigtes herved en smidiggørelse af meddelelsesformen, men det må fremdeles sikres, at meddelelsen bevisligt er kommet til ejerens kundskab.

En del bygninger f. eks. på visse små øer samt visse monumenter er beliggende på umatrikuleret areal. Ministeren fastsætter de nærmere regler om kundgørelse af fredning af sådanne bygninger.

Den gældende lovs bestemmelser om meddelelse om fredning til kommunalbestyrelser og politi-

mestrettes optaget i de nedenfor i bemærkningerne til § 19 omtalte forskrifter for bygningsstyret.

Til § 5.

I lighed med den gældende lovs §§ 1 og 14 foreslås det i nærværende paragraf bestemt, at der hvert 5. år udarbejdes en fortegnelse over de fredede bygninger og bygningsdele m. v., der tillige med en beretning fra Det særlige bygningsstyret sendes til Folketinget. Beretning og fortegnelse vil tillige blive sendt til samtlige medlemmer af regeringen.

Den gældende lovs bestemmelse om, at fortegnelsen skal være stedordnet, er udeladt, idet eventuelle regler om fortegnelsens og beretningens nærmere indhold om fornødent vil kunne meddeles Det særlige bygningsstyret i den nedenfor i bemærkningerne til § 19 omtalte instruks. Ligeledes er bestemmelsen i den gældende lovs § 14 om, at beretning skal indsendes årligt, erstattet af en bestemmelse om, at beretning skal aflægges hvert 5. år i forbindelse med udsendelsen af den reviderede fortegnelse.

Til § 6.

Bestemmelsen træder i stedet for den gældende lovs §§ 6 og 8 om bygningsarbejde ved fredede bygninger.

Ad stk. 1 og 2. Medens såvel beskyttelsen af den fredede bygning som ejerens retsstilling i det væsentlige er uændret i forhold til gældende lov for de A-fredede bygninger, foreslås der for de B-fredede bygningers facader, herunder tagflader mod offentlig gade, vej eller plads, en øget beskyttelse.

Selv om mange ejere af B-fredede bygninger betragter det som en naturlig følge af denne, at bygningens facader ikke forandres eller vandsires, har udviklingen i de senere år; hvor flere B-fredede bygninger — navnlig i København og de større købstæder — er nedrevet eller skæmmende ombygget, vist, at en styrkelse af bygningsstyrets mulighed for at kunne gribe ind er påkrævet.

Bygningsstyret bør derfor, hvor der er spørgsmål om at ændre en B-fredet bygningens facader m. v., kunne hindre arbejdets gennemførelse og fremkomme med forslag til en ændret plan, der harmonerer med bygningens stil og karakter.

Foruden egentlige bygningsarbejder foreslås også skiltning på fredede huse omfattet af bestemmelsen, idet adskillige fredede bygningers ydre stadig vandsires eller tildækkes af skilte eller udhængsskabe m. v., der på grund af deres størrelse eller udførelse er uden harmoni med bygningens ydre.

Ligesom der ikke i den gældende lov er nogen tidsfrist for bygningsstyrets behandling af ejernes forslag til bygningsarbejder, men alene er stillet

krav til ejeren om at rette henvendelse til bygningsstyret en vis tid (8 uger), før han tænker sig de planlagte arbejder påbegyndt, indeholder lovforslaget ikke en tidsfrist for afgørelsen, der imidlertid skal meddeles ejeren snarest efter modtagelsen af et fyldestgørende forslag. I den nedenfor i bemærkningerne til § 19 omtalte instruks vil der blive givet bygningsstyret forskrift om at behandle ejerens forslag inden for den i den gældende lov angivne normale periode på 8 uger.

Efter den gældende lovs § 6 skal — når bortses fra statsbygninger — hvor Det særlige bygningsstyret i forbindelse med forslag fra ejerne om bygningsændringer har fremført en plan, der medfører forøgede udgifter i forhold til ejerens forslag, udgiftsforsøgelsen herunder til tegninger og overslag godtgøres ejeren af bygningsstyret, for så vidt han ikke får vederlag for beløbet gennem bygningens forøgede nytteværdi.

Samtidig hermed er det dog sådan, at styret simpelthen kan nægte ejeren af en A-fredet bygning (og efter forslaget også ejeren af en B-fredet bygning for så vidt angår facader og tagflader mod offentlig vej og plads) tilladelse til at udføre arbejder, der går videre end en almindelig vedligeholdelse, uden at en sådan nægtelse giver ejeren krav på erstatning.

Da bygningsstyret således kan nægte en ejer ombygningstilladelse, uden at det giver denne krav på godtgørelse, forekommer det mindre logisk, at en af bygningsstyret udarbejdet ombygningssplan medfører, at den fremkomne udgiftsforsøgelse i forhold til ejerens egen plan skal godtgøres ejeren, for så vidt han ikke får vederlag for beløbet gennem bygningens forhøjede nytteværdi.

Ordet „skal“ i den nuværende lovtekst foreslås derfor ændret til „kan“.

Herved sikres det, at Det særlige bygningsstyret ikke viger tilbage for at meddele ombygningstilladelse på grund af et eventuelt heraf følgende godtgørelseskrav fra ejerens side, ligesom det sikres, at bygningsstyret ikke stilles over for urimeligt store erstatningskrav, svarende til differencen mellem et af ejeren fremsat uacceptabelt og derfor prisbilligt forslag og bygningsstyrets reviderede dyrere plan. Således som bestemmelsen er formuleret, vil en ejer kunne provokere en ombygningssituation, hvor afstanden mellem ejerens fingerede ombygningssplan og det af bygningsstyret herefter udarbejdede forslag er så stor, at det følgende erstatningskrav gør det umuligt for bygningsstyret at fastholde sine krav. Den foreslåede ændring i bestemmelsen til en fakultativ hjemmel til for bygningsstyret at yde erstatning åbner endvidere mu-

lighed for bygningssynet til at stimulere ombygningsplaner, således at der tages størst muligt hensyn til de bevaringsmæssige interesser.

Endelig bemærkes, at man har anset det for uforholdent at gentage den gældende bestemmelse om, at sager om de ovenfor omtalte godtgørelser skal forelægges ministeriet, idet bygningssynet efter nærværende forslag forudsættes at råde over i alt fald visse midler, således at en særlig og i loven foreskrevet forelæggelse for ministeriet normalt ikke skulle være nødvendig.

Ad stk. 3. Bestemmelsen svarer i princippet til den gældende lovs § 8. Den beskyttelse, der gives en B-fredet bygning mod skæmmende ændringer ved bygningens indre eller facader og tagflader, som ikke vender mod offentlig gade, vej eller plads, er ikke søgt styrket, men består stadig kun i, at det pålægges ejeren at tilstille bygningssynet en redegørelse for de planlagte arbejder, hvis disse går ud over almindelig vedligeholdelse. Bygningssynet får herved mulighed for at give ejeren sagkyndig vejledning med hensyn til, hvorledes det påtænkte arbejde bedst kan udføres uden at skade ejendommens arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi.

Der foreslås i denne paragraf indført en frist på 2 måneder for Det særlige bygningssyns behandling af ejerens forslag, der også for så vidt angår disse arbejder skal ledsages af tegninger og beskrivelse i 2 eksemplarer.

Det er ikke her — som i stk. 2 — foreslået, at bygningssynet skal godtgøre ejeren eventuelle merudgifter ved gennemførelse af den af bygningssynet foreslåede ændrede plan, idet ejeren her kan nægte at følge bygningssynets forslag. Bygningssynet vil imidlertid af sin løbende bevilling i tilfælde, hvor det tillægger sagen væsentlig betydning, kunne yde ejeren en refusion for sådanne merudgifter.

Som efter den gældende lov kan ejeren som nævnt afslå at følge bygningssynets forslag og lade arbejdet udføre efter sin oprindelige plan; han skal da blot give bygningssynet meddelelse derom mindst en uge, før arbejdet påbegyndes. Denne frist er foreslået indføjjet i første række for at give bygningssynet mulighed for en afsluttende drøftelse med ejeren.

Til § 7.

Paragraffen, der svarer til den gældende lovs § 9 om ejerens retableringspligt ved ulovlige bygningsændringer, er søgt forenklet, og den hidtidige ordning er modificeret ved, at bygningssynet, der nu i alle tilfælde kan lade arbejdet udføre på ejerens bekostning, fremtidig først skal give ejeren lejlighed

til inden for en rimelig frist at føre bygningen tilbage til den oprindelige tilstand.

De i den gældende lovs § 9 nævnte „beskadigelser, der med ejerens eller brugerens vidende og vilje tilføjes“ en fredet bygning, vil være identiske med tilfælde, hvor bestemmelsen i § 6 overtrædes.

Til § 8.

Bestemmelsens 1. og 2. stk. svarer til 1. og 2. punktum i § 10 i den gældende lov bortset fra, at de også modsvarer den i lovforslagets § 6 indeholdte udvidelse af beskyttelsen af B-fredede bygningers facader.

Der er ikke i forslaget optaget en bestemmelse svarende til sidste punktum i den gældende lovs § 10, hvorefter bygningssynet, dersom udgifterne overstiger, hvad den økonomiske og teknisk nødvendige istandsættelse vil kræve, skal godtgøre ejeren det overskydende beløb. Grunden er, at bygningssynet efter nærværende paragraf højest er bemyndiget til at lade foretage, hvad der udkræves for at bringe ejendommen i normal vedligeholdelsestilstand. Iværksættelsen af videregående istandsættelsesarbejder vil derfor indebære en overskridelse af bygningssynets kompetence. Afgørelsen af, om en sådan kompetenceoverskridelse er sket, henhører under domstolene.

Til § 9.

Bestemmelsen svarer til § 11 i den gældende lov.

Til § 10.

Bestemmelsen træder i stedet for § 5 i den gældende lov.

Forslagets stk. 1 svarer til 1. og 2. punktum i nævnte § 5, dog at angivelsen af, inden for hvilket tidsrum ejerens anmodning sædvanligvis bør behandles, ligesom i lovforslagets § 6 er erstattet af et pålæg om, at bygningssynets meddelelse skal gives ejeren snarest. I den i bemærkningerne til § 19 omtalte instruks vil der blive givet bygningssynet nærmere direktiver, svarende til den gældende lovs vejledende bestemmelser om sagernes ekspeditionstid. Der er endvidere tilføjet en bestemmelse om, at bygningssynet, når nedrivning har fundet sted, foranlediger fredningen afløst. Grunden til, at afløsningen først skal finde sted, når nedrivning er sket, er den, at der kan forekomme tilfælde, hvor f. eks. ejeren efter at have fået tilladelsen til nedrivningen træffer ændrede dispositioner, eventuelt sælger ejendommen til en køber, hvis planer ikke forudsætter bygningens nedrivning. Bygningen vil så, når den fortsat opføres på fortegnelsen over fredede bygninger, uden videre være sikret.

I andet stykke, der modsvarer 3. punktum i den gældende lovs § 5, omtales den situation, at bygningssynet nægter nedrivningstilladelse.

Som efter den gældende lov skal bygningssynet da indstille til ministeren, at bygningen erhverves for det offentlige, men det er tilføjet, at der i bygningssynets forslag skal tages stilling til, om erhvervelsen bør omfatte hele eller kun dele af ejendommens grundareal. Begrundelsen for denne tilføjelse er, at det må sikres, at bygningens omgivende areal ikke mindskes i et omfang, der kan medføre en forringelse af dens betydning i det omliggende miljø og af mulighederne for dens praktiske anvendelse.

Hvis ministeren tager indstillingen til følge, skal han foretage de fornødne skridt til erhvervelsen. Efter den gældende lov forudsættes det, at ministeren i tilfælde, hvor udgiften vil overstige 20.000 kr. — såvel som hvor der må skrives til ekspropriation — fremsætter særligt lovforslag om erhvervelsen.

I praksis har man dog forhandlet sig til rette med ejerne om en frivillig afhændelse, hvilket også i bemærkningerne til forslaget til den nugældende lov forudsættes forsøgt, inden lovgivningsvejen trædes.

I nærværende forslag opretholdes, som et nødvendigt led i bevaringsinstituttet, adgangen til ekspropriation, der i givet fald må ske ved særlig lov i det enkelte tilfælde, men herudover overlades det til et skøn, om erhvervelsen må ske ved særlig finanslovbevilling, eller om den kan finansieres af det nedenfor i bemærkningerne til § 16 omtalte Statens bygningsfredningsfond, hvilket sidste ofte vil være naturligt. I tilfælde, hvor udgiften vil overstige, hvad fonden kan magte, må sagen som hidtil forelægges de bevilgende myndigheder.

Der er i bestemmelsen ikke foreslået nogen bestemt frist, inden hvilken den endelige afgørelse af, om det offentlige ønsker at erhverve ejendommen, skal være truffet. En frist findes ej heller i den gældende lov og må anses for uheldig, da en sag om sådan ejendoms erhvervelse oftest vil kræve forhandlinger til en række sider f. eks. med henblik på bygningens fremtidige udnyttelse, bortset fra, at sagen skal forelægges Statens ligningsdirektorat og evt. boligministeriet på sin vej til de bevilgende myndigheder. Det er dog en selvfølge, at de fornødne skridt til ejendommens erhvervelse foretages så hurtigt, det er muligt.

Da formålet med statens overtagelse af ejendommen er dens bevaring, og da det hverken kan være hensigtsmæssigt eller er økonomisk overkommeligt for staten at bevare ejendomsretten til et større antal fredede bygninger — navnlig hvis

de fremdeles anvendes til private formål — foreslås det for at undgå fortolkningstvivl direkte udtrykt i loven, at staten kan videresælge ejendommene til tredjemand efter tinglysning af en særlig bevaringsservitut, der sikrer, at ejendommen ikke påny kan blive truet af nedrivning med den konsekvens, at staten påny måtte erhverve den for at hindre dens tilintetgørelse. Påtaleberettigede i henhold til sådanne servitutter må være enten ministeren for kulturelle anliggender eller Det særlige bygningssyn.

Forslagets sidste stykke svarer til bestemmelsen i den gældende lovs § 5 in fine.

Til § 11.

Bestemmelsen svarer til § 13 i den gældende lov.

Til § 12.

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til den gældende lovs § 7 om en kvalificeret retlig sikring af fredede bygninger; dog er begrebet „ejendommens henlæggelse under nationalmuseet“ som fredet mindesmærke efter forslag fra Det særlige bygningssyn erstattet med den ovenfor i bemærkningerne til § 10 omtalte særlige bevaringsservitut, hvorved den samme beskyttelse af bygningen opnås. Kravet i den gældende lov om, at de bygninger, der skal have en sådan beskyttelse, skal være af særlig fremragende værdi, er ikke gentaget i lovforslaget, da det må være ønskeligt, at flest mulige fredede bygninger belægges med denne servitut.

Ligeledes er bestemmelsen om, at ejerens forhold i øvrigt ikke må tale mod en sådan ordning, udeladt, da det afgørende må være, at bygningens bevaring er sikret.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 7 om, at sagen skal forelægges for ministeren og udgiften afholdes ved en særlig bevilling på finansloven eller i henhold til særlig lov, er ikke gentaget i forslaget, da bygningssynet enten kan yde tilskud af egne midler eller udvirke, at de stilles til rådighed af den i § 16 omtalte bygningsfredningsfond, eller fremsætte forslag om en særlig finanslovbevilling til formålet.

I tredje punktum er det foreslået, at tilskud også kan ydes i de tilfælde, hvor en bevaringsservitut tidligere er lyst på en ejendom i henhold til forslagens § 10, stk. 2. Selv om ejeren af en sådan bygning har overtaget den med bevaringsservituten, og bygningen således allerede er sikret mod nedrivning, finder man, at et offentligt tilskud til en sagkyndig istandsættelse vil kunne skabe sikkerhed for, at den fredede bygning kan genvinde en tilfredsstillende bygningsmæssig standard.

Til § 13.

Bestemmelsen tilsigter en lettelse i det administrative arbejde og i bygningsstyrelsens økonomi.

Til § 14.

Tilsvarende bestemmelse findes i den gældende lov indeholdt i enkelte paragraffer (§§ 6, 8, 10 og 11). Det anses for formålstjenligt, at bygningsstyrelsens hjemmel til at foretage de undersøgelser og besigtigelser, der er nødvendige som følge af lovens bestemmelser, samles i en selvstændig paragraf.

Til § 16.

Det foreliggende forslag om oprettelse af en „Statens bygningsfredningsfond“ er udarbejdet på grundlag af de erfaringer, der siden vedtagelsen af lov om bygningsfredning af 12. marts 1918 er indvundet på bygningsfredningsområdet.

Historisk og æstetisk værdifulde bygninger eller bygningsdele, der er kommet i forfald, og som langsomt går tilintetgørelsen i møde, har hidtil kun sjældent kunnet reddes ved hjælp af de midler, der er stillet til Det særlige bygningsstyrelsens disposition. Bygningsstyrelsen har i talrige tilfælde været vidne til, at værdifulde, men forsømte bygninger, er gået tabt, fordi der ikke har været økonomisk mulighed for at gøre noget i tide. Først når der er tale om åbenlys vanrøgt, er styrelsen bemyndiget til at gribe ind med forlangende om bygningens istandsættelse på ejerens bekostning, jfr. lovens § 10; men da er det ofte for sent, og bygningsstyrelsen står overfor den risiko, at ejeren begærer nedrivningstilladelse, hvorved spørgsmålet om statsovertagelse af bygningen bliver aktuelt. I adskillige tilfælde havde bevaring af en fredet bygning været mulig, hvis bygningsstyrelsen havde haft mulighed for udover de i § 7 nævnte tilfælde at yde ejeren økonomisk hjælp til en sagkyndig istandsættelse mod samtidig opnåelse af sikkerhed for, at bygningen ville blive bevaret for eftertiden.

Både til dette formål og for, uden tidskrævende forelæggelse for bevillingsmyndighederne i hvert enkelt tilfælde, at kunne hindre nedrivning af en fredet bygning ved overtagelse af ejendommen er det nødvendigt, at der rådes over ikke ubetydelige midler, hvoraf der ikke blot kan ydes rimelige tilskud til en sagkyndig istandsættelse af fredede bygninger, men som i første række danner en kapital, der kan anbringes i ejendommene ved køb af disse og påny trækkes ud, når forholdene gør det muligt. Ved enhver sådan transaktion måtte det ved tinglysning af en særlig bevaringsservitut på ejendommen, jfr. lovforslagets §§ 10 og 12, sikres, at ejendommen ikke senere påny trues af forfald eller ned-

rivning. Visse redningsaktioner ville utvivlsomt kunne gennemføres med økonomisk gevinst, men i almindelighed vil der formentlig blive tale om ordninger, der medfører visse udgifter til gengæld for det opnåede resultat. Købes f. eks. et bevaringsværdigt hus i en mindre købstad for 30.000 kr., og restaureres det for 70.000 kr., hvorved det bringes i såvel bygningsmæssig som brugsmæssig tilfredsstillende stand, er det tænkeligt, at det — behæftet med den fornødne bevaringsdeklaration — ikke vil kunne afhændes for et beløb, der fuldt ud modsvarer den samlede investering; differencen må da betragtes som den udgift, der har været forbundet med ejendommens sikring og brugsmæssige forbedring. Det vil følgelig være nødvendigt at regne med fortsat kapitaltilgang, hvis arbejdet skal kunne føre til væsentlige resultater.

I visse tilfælde kan det også blive nødvendigt, at fredningsinstitutionen erhverver rettigheder over arealer, der støder op til fredede bygninger, hvis man vil sikre sig indflydelse på, hvordan disse fredede bygningers omgivelser skal være. Ofte havde opførelsen af skæmmende nybygninger op til fredede huse kunnet afværges, om man blot i tide havde sikret sig forkøbsret til nabogrunden. Det er sandsynligt, at man vil kunne få en sådan forkøbsret gratis eller på lempelige vilkår mange steder, hvor de nuværende ejere er villigt indstillet over for fredningstankerne, men det er en selvfølgelig forudsætning, at der da må være en institution, som er udrustet til at kunne benytte sig af en sådan forkøbsret, når den blev aktuel, ligesom det må være muligt at bære et tab — oftest formentlig ubetydeligt — ved videresalg også af sådanne ejendomme, efter at der på disse er tinglyst de fornødne deklamationer.

De ovenfor beskrevne bevaringsformål vil i et vist omfang kunne opfyldes ved oprettelse af en „Statens bygningsfredningsfond“. I betragtning af størrelsen af de midler, der påregnes at stå til fondens disposition, vil fondens herhenhørende virksomhed dog være begrænset til erhvervelse af mindre ejendomme, hvorimod overtagelse af nationale, større bygningsmindesmærker som hidtil må betragtes som en opgave for statsmagten som sådan, jfr. i øvrigt bemærkningerne ovenfor til § 10.

Det er endvidere hensigten gennem bygningsfredningsfonden i et vist omfang at bidrage til løsningen af de opgaver af byplanmæssig og saneringsmæssig karakter, som det må forventes, at de kommunale myndigheder efter de henholdsvis ved lov nr. 63 af 21. februar 1962 (byplanloven) og lov nr. 246 af 10. juni 1960 (landsbyggeoven) gennemførte ændringer i stigende omfang vil tage op i samarbejde

F. t. l. om bygningsfredning.

med de på bygningsfredningsområdet sagkyndige instanser.

Til stk. 1. Det beløb, som stilles til rådighed for fonden, foreslås sat til 400.000 kr. årlig fra finansåret 1966-67 at regne. Beløbet stilles til fondens rådighed, således at besparelser kan overføres til følgende finansår. Det tilsigtes herved muliggjort, at fonden vil kunne optræde som ejer af flere mindre ejendomme samtidig, og dog ikke være stærkere bundet end at den fortsat kan have en vis indflydelse på ejendomsmarkedet. Det bemærkes herved, at adskillige af de i betragtning kommende bevaringsværdige ejendomme er mindre bygninger, beliggende uden for København og andre større byer. Det må dog erkendes, at der tillige findes væsentlige bevaringsopgaver at løse i hovedstaden og andetsteds, hvor fondens årlige midler måske knapt vil forslå til blot en enkelt opgaves løsning.

Det vil derfor være nødvendigt årligt at tilføre fonden et beløb af i hvert fald den foreslåede størrelse, ligesom det for at give fonden mulighed for at planlægge arbejdet og løse snart større, snart mindre opgaver vil være nødvendigt, at bespærede beløb kan overføres til følgende finansår.

Til stk. 2. Ved særlige bygningsfredningsopgaver forstås sådanne opgaver, som økonomisk overstiger hvad der kan gennemføres med støtte af bygningssynets ordinære finanslovbevillinger. Det er således ikke meningen, at der af fonden skal ydes støtte til mindre istandsættelsesarbejder, ej heller til undersøgelses- og projekteringsarbejder, men midlerne tænkes i første række anvendt til ejendoms erhvervelser med eventuel istandsættelse og videresalg til tredjemand for øje og til større hovedistandsættelsesarbejder under de ovenfor beskrevne betingelser.

Bygningssynet og bygningsbevaringsarbejdet i det hele har hidtil i ret stor udstrækning modtaget støtte fra private og fra kommunale myndigheder. Denne støtte er fortsat i høj grad ønskelig, og vil forhåbentlig finde sted i stigende omfang. Igennem en årrække har der i en række af landets byer eksisteret lokale bevaringsforeninger, f. eks. i København, Odense, Tønder og Mariager, der har tilvejebragt betydelige beløb ikke mindst til erhvervelse og istandsættelse af gamle bygninger. Herudover er der i de sidste år dannet en privat institution „Fonden for bygnings- og landskabskultur“, som gennem sin virksomhed har kanaliseret betydelige beløb fra privat side såvel som fra andre fonde og tipsmidler til bevaringsformål. Bevaringsforeningerne har vedtaget at danne en „Sammenslutning af foreninger til fremme og bevarelse af bygnings- og landskabskultur“, således at de kan få en fællesrepræsentation. Disse foreninger og fonde har ar-

bejdet i nær kontakt med Det særlige bygningsyn, og der forventes et tilsvarende nært samarbejde med Statens bygningsfredningsfond.

Det bør endvidere fremhæves, at staten nu og da har fået historisk og æstetisk værdifulde ejendomme tilbuddt som gave, men ikke set sig i stand til at modtage dem. Også i sådanne tilfælde bør bygningsfredningsfonden kunne træde til som eventuel modtager, forudsat at fonden af sine midler kan afholde ejendommens eventuelle driftsunderskud. Gennem arv og på anden måde bør fonden derhos kunne få midler i hænde til løsning af specielle opgaver eller til fredningsarbejdet i almindelighed.

Mulighederne for at anerkende Statens bygningsfredningsfond som berettiget til at modtage gaver, hvis værdi inden for de til enhver tid gældende rammer kan fradrages i givernes skattepligtige indkomst, vil blive forhandlet med de kompetente myndigheder.

Til stk. 3. Når erfaringer er indvundet gennem en 3-årig periode foreslås beløbsrammen i henhold til stk. 2 forelagt folketinget til revision.

Til § 17.

Sammensætningen af fondens ledelse tilsigter at sikre en administration af fondens midler, der under stadig iagttagelse af fondens hovedformål tillige tilgodeser økonomiske og byplanmæssige synspunkter.

Til § 18.

Bestemmelsen modsvarer § 16 i den nugældende lov, men indeholder en præcisering af, hvilke lovovertrædelser, der er strafbare.

Det i 1918-loven indsatte maksimum på 10.000 kr. for størrelsen af den bøde, der kan ikendes for overtrædelse af lovens bestemmelser, må efter den i de forløbne år stedfundne økonomiske udvikling anses for at have mistet den nødvendige forbindelse med de ved sådanne overtrædelser almindeligvis forbundne økonomiske interesser. Det foreslås derfor, at maksimeringen udgår, og at straffelovgivningens almindelige regler om en fastsættelse af bøders størrelse og en eventuel konfiskation af ulovlig fortjeneste finder anvendelse i disse tilfælde.

For at sikre opfyldelsen af lovens formål anses det for nødvendigt, at bødeansvaret udstrækkes til at omfatte kollektive enheder.

Til § 19.

Der henvises til de ovenfor i bemærkningerne til §§ 4, 5, 6 og 10 omtalte forskrifter for Det særlige bygningsyn. Ministeren udfærdiger tillige de nødvendige forskrifter for Statens bygningsfredningsfonds virksomhed.

Til § 20.

Uanset ophævelsen af lov nr. 137 af 12. marts 1918 opretholdes de efter nævnte lov stedfundne og på ejendommene tinglyste fredninger i henholdsvis klasse A og klasse B; retsvirkningerne af fredningerne vil fremtidig være de i nærværende lovforslag indeholdte.

Til § 21.

For Færøerne gælder lagtingslov nr. 19 af 16. september 1948 om fredning af fortidsminder og bygninger, idet bygningsfredning ifølge lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre er færøsk særanliggende.